

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Хацьківського
ліцею
№70 від 30.08.2024

Освітня програма
Хацьківського ліцею-закладу загальної середньої освіти
Степанківської сільської ради
Черкаського району Черкаської області
на 2024-2025 навчальний рік

СХВАЛЕНО

Рішення педагогічної ради Хацьківського
ліцею-закладу загальної середньої освіти
Степанківської сільської ради
Черкаського району Черкаської області
протокол №1 від 30.08.2024

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	с.3-7
II. ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧИНАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ	с.8
III. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ЙОГО ОБГРУНТУВАННЯ.....	с.9-15
НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН I СТУПЕНЯ (1-4 класи).....	с.16-22
НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН II СТУПЕНЯ (5-9 класи).....	с.23-42
НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН III СТУПЕНЯ (10-11 класи).....	с.43-48
IV. ОСВІТНІ ГАЛУЗІ.....	с.49-52
V. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ.....	с.53-62

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітня програма - це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення здобувачами освіти визначених відповідним Державним стандартом загальної середньої освіти результатів навчання.

Освітня програма розроблена на основі державних освітніх стандартів і зразків освітніх навчальних програм, курсів. Педагогічний колектив керується вимогами нормативної бази, що визначає обов'язковий мінімум змісту та вимоги до рівня підготовки здобувачів освіти за відповідною освітньою програмою на 2024-2025 н.р.

Структурно освітня програма ліцею є наскрізною, розробленою для декількох рівнів освіти (початкової, базової середньої та профільної освіти). Програма кожного рівня навчання у спрощеному вигляді являє собою сукупність предметних основних і додаткових освітніх програм, а також опис технологій їхньої реалізації. Таким чином, вона визначає єдність взаємопов'язаних основних і додаткових освітніх програм і відповідних їм освітніх технологій, що визначають зміст освіти, спрямованих на досягнення прогнозованого результату діяльності ліцею.

Освітня програма спрямована на всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві.

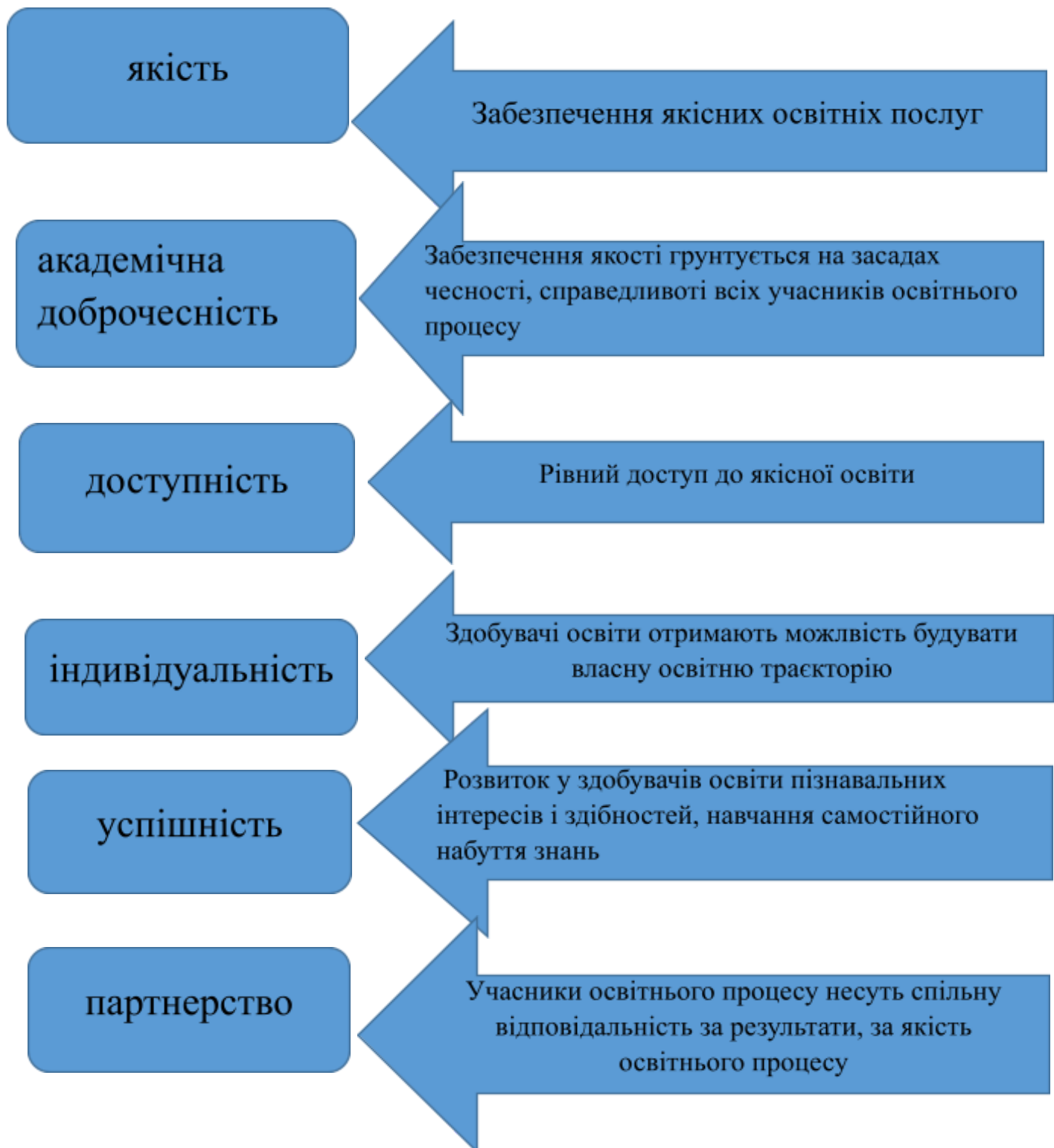
Освітня програма передбачає:

- забезпечення повноти, систематичності та усвідомленості знань, їх міцності та дієвості, що виражається в свідомому оперуванні ними, у здатності мобілізувати попередні знання для отримання нових, а також сформованість найважливіших як спеціальних, так і загальнонавчальних умінь і навичок;
- формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;
 - виховання елементів природодоцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно- ціннісного ставлення до довкілля;
 - утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини, розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей дітей.

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації у Хацьківському ліцеї-закладі загальної середньої освіти Степанківської сільської ради Черкаського району Черкаської області (далі - Хацьківському ліцеї) єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом

початкової, базової середньої та профільної середньої освіти.

Забезпечення освітньої діяльності Хацьківського ліцею в 2023–2024 навчальному році буде базуватися на таких основних принципах:

На базі ліцею у 2024 – 2025 н. р. відкрито 11 класів, два з яких інклюзивні.

Початкова школа 1-4 класи - 4 класи:

1	2 (інклюзивний)	3	4
---	--------------------	---	---

Базова школа 5-9 класи - 5 класів:

5	6	7	8 (інклюзивний)	9
---	---	---	--------------------	---

Профільні класи 10-11 класи – 2 класи:

10	Екологічний
11	Екологічний

В ліцеї введено вивчення другої іноземної мови (німецької) в 10,11 класах.

Ліцей укомплектовано кадрами.

Всього педагогічних працівників 23.

Освіта:

вища 20 – 87 %

неповна вища 3 – 13 %

Жінок 18 – 78 %

Чоловіків 5 – 22 %

Склад педагогічних працівників за віком

20-30	31-40	41-50	51-60	Понад 60
-	5	4	9	5

Склад педагогічних працівників за стажем

До 3-х років	До 10-ти років	До 20-ти років	До 30-ти років	Понад 30 років
-	2	3	5	13

Кваліфікаційні категорії

Спеціаліст 10 т.р. - 1

11 т.р. - 4

12 т.р. - 1

Спеціаліст II категорії - 2

Спеціаліст I категорії - 7

Спеціаліст вищої категорії – 8

Вчитель методист – 1

Старший вчитель – 3

Заслужений учитель України – 1

Освітня програма розроблена на виконання:

- Закону України «Про освіту»;
 - Закону України «Про повну загальну середню освіту»;
- крім того:

I ступеня (початкова освіта):

– КОНЦЕПЦІЇ реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року №988 «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»);

– Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №87 від 21.02.2018 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ України № 688 від 24.07.2019, № 898 від 30.09.2020).

– для **1-2 класів** – Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Шияна Р.Б. (наказ МОН України від 08.10.2019 № 1272);

– для **3-4 класів** – Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Шияна Р.Б. (наказ МОН України від 08.10.2019 № 1273).

II ступеня (базова середня освіта):

5, 6, 7 класи (адаптаційний цикл базової середньої освіти та цикл базового предметного навчання базової середньої освіти):

- наказу МОН України від 09.08.2024 №1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»;

- Державного стандарту базової середньої освіти (5-7 класи) постанова КМУ від 30.09.2020 №898;

8, 9 класи:

– наказу МОН України від 20.04.2018 №405 "Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня" (за Типовими освітніми програмами закладів загальної середньої освіти II ступеня, таблиці 1).

– листа Міністерства освіти і науки України від 20.08.2019 №1/9-525 «Щодо організації форм здобуття загальної середньої освіти».

III ступеня (повна (профільна) загальна середня освіта):

10, 11 класи:

- наказу МОН України від 20.04.2018 №408 (у редакції наказу МОН від 28.11.2019 №1493 зі змінами, внесеними наказом МОН від 31.03.2020 №464) "Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня" (за Типовими освітніми програмами закладів загальної середньої освіти III ступеня, таблиця 2).

Навчальні плани містять інваріантну складову, сформовану на державному рівні та варіативну складову, години якої відведені на запровадження курсів за вибором, що враховує освітні запити здобувачів освіти та батьків, кадрове забезпечення та матеріально-технічну і методичну базу закладу.

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зі змінами внесеними наказом №572 від 09.10.2002, №921 від 17.08.2012 та №401 від 08.04.2016.

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей у навчальному плані закладу загальної середньої освіти не повинна перевищувати загальнорічної кількості навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи), визначеної базовим навчальним планом, з дотриманням вимог гранично допустимого річного навчального навантаження учнів.

Навчальні плани зорієнтовані на роботу закладу освіти за 5-денним навчальним тижнем з українською мовою навчання.

Під час розроблення Освітньої програми враховано гарантовані державою права щодо академічної, організаційної, фінансової і кадрової автономії закладу освіти, а також права педагогічних працівників на академічну свободу.

II. ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧИНАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року.

Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Навчання за освітньою програмою базової середньої освіти можуть розпочинати здобувачі освіти, які на момент зарахування (переведення) до закладу загальної середньої освіти, що забезпечує здобуття відповідного рівня повної загальної середньої освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено відповідним документом (свідоцтвом досягнень).

У разі відсутності результатів річного оцінювання з будь-яких предметів та/або державної підсумкової атестації за рівень початкової освіти здобувачі освіти повинні пройти відповідне оцінювання упродовж першого семестру навчального року.

Для проведення оцінювання наказом керівника ліцею створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів.

Протокол оцінювання рівня навчальних досягнень складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2016 року № 8 (зі змінами).

Профільна середня освіта здобувається після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової, базової, профільної середньої освіти за інших умов.

III. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ЙОГО ОБҐРУНТУВАННЯ

Загальні засади

Форма власності: комунальна.

Форма організації освітнього процесу: дистанційна.

Режим роботи

навчального закладу:

п'ятиденний.

Мова навчання:

українська.

Структура 2024 - 2025 навчального року

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I семестр – 02 вересня - 24 грудня 2024 року,

II семестр – 08 січня – 30 травня 2025 року.

Упродовж навчального року для здобувачів освіти проводяться канікули:

осінні – 28.10.2024 - 03.11.2024 (початок занять 04.11.2024)

зимові – 25.12.2024 - 07.01.2025 (початок занять 08.01.2025)

весняні – 24.03.2025 - 30.03.2025 (початок занять 31.03.2025)

Початок занять – о 8.30 год.

Тривалість уроків у початковій та основній школах - відповідно до статті 16 Закону України «Про повну загальну середню освіту»:

- у 1-х класах – 35 хвилин,
- у 2-4-х – 40 хвилин,
- у 5-11-х – 45 хвилин.

Тривалість перерв між уроками (відповідно до розділу V пункту 3 Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОЗ №2205 від 25.09.2020) встановлюється з урахуванням потреби в організації активного відпочинку і харчування здобувачів освіти: малих перерв тривалістю 10 хвилин, великих - тривалістю 20 хвилин (після другого і третього уроків).

Курси за вибором проводяться в період основних занять із обов'язковою перервою за затвердженим розкладом.

У 2024 - 2025 навчальному році у закладі освіти сформовано 11 класів. **Гранична наповнюваність класів** встановлюється відповідно Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Середня наповнюваність:

1 – 4 класів – 15,8 здобувачів освіти

5 – 9 класів – 20,2 здобувача освіти

10 – 11 класів – 13 здобувачів освіти

По ліцею- 17,2 здобувачів освіти.

Мережа класів та контингент здобувачів освіти

	Клас	Всього здобувачів освіти	Хлопчиків	Дівчаток
	1	12	8	4
	2	17	10	7
	3	19	9	10
	4	14	10	4
	5	6	4	2
	6	26	17	9
	7	28	14	14
	8	21	11	10
	9	20	7	13
	10	14	9	5
	11	14	3	9
Всього	11	189	102	87

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти. Навчальні плани передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах (додатки 1- 4).

Поділ класів на групи здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128 «Про затвердження нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп

подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів» та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами): при вивченні предметів мовно-літературної освітньої галузі - у 7 класі (3,5 год.); інформатики – у 2.3 класах (3 год.); технології– 6 та 7 класи (3 год).

З урахуванням особливостей закладу освіти та індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти передбачено виділити додаткові години на:

● збільшення годин на вивчення окремих предметів, а саме:

- математика 1 – 4 класи – по 1 годині (4 год.);
- українська література 5-7 класи – по 0,5 год (1,5 год.);
- зарубіжна література 5-7 класи – по 0,5 год (1,5 год.);
- математика 5-6 класи – по 1 год (2 год.);
- алгебра 7 клас– 0,5 год;
- геометрія 7 клас– 0,5 год;
- біологія 7 клас– 0,5 год;
- хімія 7 клас– 0,5 год;
- інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» 5-6 класи- по 1 год (2 год.);
- інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» 7 клас- 0,5 год;
- вступ до історії України та громадянської освіти 6 клас -1 год (1 год);
- історія України 7 клас- 0,5 год (0,5 год);
- всесвітня історія 7 клас- 0,5 год (0,5 год);
- інформатика 5-6 класи- по 0,5 год (1 год.);
- інформатика 7 клас- 1 год (1 год.);
- технології 5-6 класи – по 1 год (2 год.);
- інтегрований курс мистецтва 5-7 класи – по 1 год (3 год.)
- математика 11 клас – 1 год;
- німецька мова 10-11 класи – по 2 години (4 год.).

З метою забезпечення формування всебічно розвиненої особистості здатної застосувати набуті знання в умовах сучасності також передбачені години на вивчення:

● курсів за вибором:

- «Історія рідного краю. Черкащина.» – 1 год у 5 класі;
- «Малюнок» - по 1 год у 6, 9 класах (2 год);
- «Живопис»- по 1 год у 5,8 класах (2 год);
- «У колі літературних героїв» -1 год у 6 класі;
- «Бібліотеки світу»- 1 год у 8 класі;
- «Історія українського козацтва – 1 год у 8 класі;
- «Практикум з правопису української мови» - 1 год у 9 класі;

Навчальне навантаження на здобувача освіти у всіх класах витримано в межах норми.

Додаток 1
до освітньої програми I ступеня,
складений відповідно до таблиці 1
типової освітньої програми початкової освіти НУШ,
розробленою під керівництвом Шияна Р. Б.,
затвердженої Колегією МОН України
від 23.02.2018 (наказ МОН від 08.10.2019 №1272,
від 08.10.2019 №1273)

Навчальний план
на 2024-2025 навчальний рік
I ступінь навчання

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
	1	2	3	4	Разом
Українська мова	5	5	5	5	20
Англійська мова	2	3	3	3	11
Математика	3+1	3+1	4+1	4+1	14+4
Я досліджую світ	7	7	7	7	28
Інформатика	-	1	1	1	3
Мистецтво	2	2	2	2	8
Фізична культура	3	3	3	3	12
Усього	22	24	25	25	96+4
Індивідуальні консультації та групові заняття					
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	22	23	23	88
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	25	26	26	100

Додаток 2
до Типової освітньої програми
для 5-9 класів закладів загальної
середньої освіти
(наказ МОН України №1120 від 09.08.2024)

Навчальний план
на 2024-2025 навчальний рік
II ступінь

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень у класах			
		5	6	7	Разом
Мовно-літературна	Українська мова	4	4	3	11
	Українська література	2	2	2	6
	Іноземна мова	3,5	3,5	3,5	10,5
	Зарубіжна література	1,5	1,5	1,5	4,5
Математична	Математика	5	5	-	10
	Алгебра	-	-	3	3
	Геометрія	-	-	2	2
Природнича	Інтегрований курс природничої освітньої галузі	1,5	2	-	3,5
	Біологія	-	-	2,5	2,5
	Географія	-	1	2	3
	Фізика	-	-	2	2
	Хімія	-	-	1,5	1,5
Соціальна і здоров'я-збережувальна	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	2	2	1,5	5,5
Громадянська та історична	Вступ до історії України та громадянської освіти	1	-	-	1
	Інтегрований курс. Історія України. Всесвітня історія.	-	2,5	-	2,5
	Історія України	-	-	1	1
	Всесвітня історія	-	-	1	1
Інформатична	Інформатика	1,5	1,5	2	5
Технологічна	Технології	2	2	1	5
Мистецька	Інтегрований курс мистецтва	2	2	2	6
Фізична культура	Фізична культура	3	3	3	9
Разом		29	32	34,5	95,5

Курси за вибором				
Історія рідного краю. Черкащина	1			1
Живопис	1			1
Малюнок		1		1
У колі літературних героїв		1		1
Гранично допустиме навчальне навантаження	28	31	32	91
Всього (без урахування поділу класів на групи)	31	34	34,5	99,5

Додаток 3
до освітньої програми II ступеня,
складений відповідно до таблиці 1 Типової освітньої програми
(наказ МОН України від 20.04.2018 №405)

Навчальний план на 2024-2025 навчальний рік II ступінь

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень у класах		
		8	9	Разом
Мови і літератури	Українська мова	2	2	4
	Українська література	2	2	4
	Англійська мова	3	3	6
	Зарубіжна література	2	2	4
Суспільство-знавство	Історія України	1,5	1,5	3
	Всесвітня історія	1	1	2
	Основи правознавства	-	1	1
Мистецтво	Мистецтво	1	1	2
Математика	Алгебра	2	2	4
	Геометрія	2	2	4
Природознавство	Природознавство	-	-	-
	Біологія	2	2	4
	Географія	2	1,5	3,5
	Фізика	2	3	5
	Хімія	2	2	4
Технології	Трудове навчання	1	1	2
	Інформатика	2	2	4
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1	2
	Фізична культура**	3	3	6
Разом		31,5	33	64,5
Курси за вибором		3	2	5
Живопис		1		1
Бібліотеки світу		1		1
Історія українського козацтва		1		1
Малюнок			1	1
Практикум з правопису української мови			1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження		33	33	66

Всього (без урахування поділу класів на групи)	33,5	36	69,5
--	------	----	------

Додаток 4

до освітньої програми III ступеня,
складений відповідно до таблиці 2 Типової освітньої програми
(наказ МОН України від 20.04.2018 №408
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019 №1493))

Навчальний план
на 2023-2024 навчальний рік
III ступінь навчання

Предмети	Кількість годин на тиждень у класах	
	Екологічний профіль 10 клас	Екологічний профіль 11 клас
Українська мова	2	2
Українська література	2	2
Англійська мова	2	2
Зарубіжна література	1	1
Історія України	1,5	1,5
Всесвітня історія	1	1
Громадянська освіта	2	-
Математика	3	3+1
Біологія і екологія	5	5
Географія	1,5	1
Фізика	3	3
Астрономія		1
Хімія	1,5	2
Фізична культура	3	3
Захист України	1,5	1,5
Вибірково-обов'язкові предмети		
Технології	2	1
Інформатика	1	2
Додаткові години		
Німецька мова	2	
Курси за вибором		2
Основи цитології		1
Міжнародне гуманітарне право		1
Разом	35	34+1

Гранично допустиме навантаження на учня:	33	33
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)	35	35

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

І СТУПЕНЯ

Освітня програма *початкової освіти* окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення здобувачами освіти *обов'язкових результатів навчання*, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. Освітня програма, розроблена відповідно до Закону України “Про освіту” та Державного стандарту початкової освіти на основі наказу МОН «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти» від 21.03.2018 № 268; наказу МОН від 08.10.2019 № 1272 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти», наказу МОН від 08.10.2019 № 1273 «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Навчання в 1-4-х класах Хацьківського ліцею буде проводитися за навчальною програмою Шияна Р. Б.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін.

До освітньої програми додано навчальний план відповідно до якого буде організовано освітній процес здобувачів освіти 1-4-х класів Хацьківського ліцею (додаток 1).

- Загальний обсяг годин для 1-го класу- 805 годин/навчальний рік.
- Загальний обсяг годин для 2-го класу- 875 годин/навчальний рік.
- Загальний обсяг годин для 3-го класу- 910 годин/навчальний рік.
- Загальний обсяг годин для 4-х класів-910 годин/навчальний рік.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти. Навчальний план початкової школи передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову. При визначенні гранично допустимого навантаження здобувачів освіти враховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1-х класах – 35 хвилин, у 2-4-х класах – 40 хвилин.

Освітні галузі 1-4 класів Нової української школи:

Мовно-літературна, у тому числі:

Рідномовна освіта (українська мова та література) (МОВ1)

Іншомовна освіта (англійська) (ІНО)

Математична (математика) (МАО)

Громадянська та історична (ГІО), природнича (ПРО), соціальна та здоров'язбережувальна (СЗО), технологічна (ТЕО), природнича (ПРО) (інтегрований курс «Я досліджую світ»)

Інформатична (з 2-го класу) (ІФО)

Мистецька (музичне мистецтво і образотворче мистецтво) (МІО)

Фізкультурна (фізична культура) (ФІО)

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідній навчальній програмі. Розподіл годин між освітніми галузями в рамках інтегрованого предмета «Я досліджую світ»:

мовно-літературна - 2;

математична -1;

природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережна, громадянська та історична – разом 4, інформатична – 1 (у 2 класі).

В 1-4 класах два окремі предмети «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво» будуть об'єднані в один предмет «Мистецтво». Варіативна складова навчальних планів у школі I ступеня реалізується в 1-4 класах на додаткові години на вивчення математики.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1-4 класів.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання є внеском у формування таких ключових компетентностей здобувачів освіти:

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
	Вільне володіння державною мовою	Уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях.
2	Здатність спілкуватися рідною (у разі	Активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади,

	відмінності від державної) та іноземними мовами	можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування.
3	Математична компетентність	Виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини.
4	Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій	Формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження.
5	Інноваційність	Відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади.
6	Екологічна компетентність	Усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства.
7	Інформаційно-комунікаційна компетентність	Опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційнокомунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях.
8	Навчання впродовж життя	Опанування умінь і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі.
9	Громадянські та соціальні компетентності	Навчання ідеям демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і

		можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя.
10	Культурна компетентність	Залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості.
11	Підприємливість та фінансова грамотність	Ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Основою формування ключових компетентностей є досвід здобувачів освіти, їх потреби, які мотивують до навчання, знання та вміння, які формуються в різному освітньому середовищі (закладі освіти, родині), різноманітних соціальних ситуаціях і зумовлюють формування ставлення до них.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності формуються засобами усіх предметів освітньої програми. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в здобувачів освіти здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Перелік навчальних програм для здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти I ступеня (лист МОН №1/9-404 від 09.08.2021 року)

Основні форми організації освітнього процесу в 1-4 класах:

різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу кожен вчитель уточнює та розширює відповідно до змісту окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів освітнього процесу вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти

1. Навчальні досягнення здобувачів освіти у закладі оцінюють відповідно до вимог законодавства.

2. Навчальні досягнення учнів 1-4-х класів оцінюються відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

3. Результати навчання здобувачів освіти на кожному рівні повної загальної середньої освіти оцінюють шляхом державної підсумкової атестації згідно з Порядком проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом МОН від 07.12.2018 № 1369. Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладу та якості освіти.

4. Для відстеження результатів навчання здобувачів освіти у закладі проводиться моніторинг навчальних досягнень здобувачів освіти — один раз на семестр; моніторинг наступності між ланками освіти за окремим планом — на початку та наприкінці навчального року. Результати моніторингу оприлюднюються на офіційному сайті ліцею.

Формувальне оцінювання здобувачів освіти початкової школи

Орієнтирами для спостереження та оцінювання є вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти початкової школи. При цьому особливості дитини можуть впливати на темп навчання, внаслідок чого діти можуть досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня.

Вимоги до очікуваних результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти початкової освіти використовуються для

- організації постійного спостереження за навчальним поступом;
- обговорення навчального поступу з батьками або особами, що їх замінюють;
- формувального (поточного) та завершального (підсумкового) оцінювання.

Формувальне оцінювання передбачає відстеження особистісного розвитку здобувачів освіти та хід набуття ними навчального досвіду й компетентностей.

Формувальне оцінювання є інтерактивним оцінюванням прогресу здобувачів освіти, що дає змогу вчителю відповідним чином адаптувати освітній процес. Використання формувального оцінювання дозволяє відстежувати особистісний поступ дитини, хід опановування нею навчального матеріалу та вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію особистості.

У процесі організації контрольної-оцінювальної діяльності необхідно враховувати **спостереження за навчальним поступом здобувачів освіти**.

Формувальне оцінювання оцінює процес навчання здобувачів освіти, а не результат.

Оцінювання навчального поступу розпочинається з перших днів навчання дитини у школі і триває постійно. Невід'ємною частиною процесу оцінювання є формування здатності здобувачів освіти самостійно оцінювати власний поступ. Орієнтирами для спостереження та оцінювання є загальні та конкретні очікувані результати, які необхідні для організації спостереження за навчальним поступом здобувачів освіти; індивідуального обговорення навчального поступу здобувачів освіти з батьками або особами, що їх замінюють.

Навчальні досягнення здобувачів освіти у 1-2-х класах підлягають формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті:

- відстежувати навчальний поступ здобувачів освіти;
- вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку дитини;
- діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню;
- аналізувати реалізацію освітньої програми та Державного стандарту початкової освіти, ухвалювати рішення щодо корегування навчальної програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини;
- запобігати побоюванням дитини помилитися;
- плекати впевненість у власних можливостях і здібностях.

Оцінювання здобувачів освіти перших класів буде здійснюватися за чотирирівневою системою: «має значні успіхи», «демонструє помітний прогрес», «досягає результату з допомогою вчителя», «потребує значної уваги та допомоги». (Листи МОН України від 18.05.2018 №2.2-1250, від 21.05.2018 №2.2-1255 «Формувальне оцінювання учнів 1 класу»).

Навчальні досягнення здобувачів освіти у 3-4-му класах підлягають формувальному та підсумковому (тематичному та завершальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті:

- відстежувати навчальний поступ здобувачів освіти;
- вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку дитини;

- діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашкодуванню;
- аналізувати реалізацію освітньої програми та Державного стандарту початкової освіти, ухвалювати рішення щодо корегування навчальної програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини;
- запобігати побоюванням дитини помилитися;
- плекати впевненість у власних можливостях і здібностях.

Оцінювання досягнень здобувачів освіти необхідно спрямовувати на формування позитивної їх самооцінки. За сприятливих умов навчання й виховання в дітей починає формуватися адекватна самооцінка, яка стосується їхніх особистісних якостей, досягнень і можливостей. Створюючи такі умови, слід ураховувати індивідуальні особливості кожного здобувача освіти.

Важливо не протиставляти дітей одне одному. Стимулюючим має бути порівняння роботи (відповіді, дії тощо) з тим, як працювала дитина раніше. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень здобувачів освіти. Про складнощі в навчанні необхідно говорити з здобувачем освіти індивідуально, аби не створювати ситуацію колективної зневаги до дитини.

Водночас доцільно вчити дітей взаємооцінюванню, при цьому формувати вміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, давати поради щодо його покращення. Це активізує навчальну роботу, сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття значимості кожного в колективі.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

II СТУПЕНЯ (НУШ)

Освітня програма розроблена на основі типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 №235 в редакції відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 №1120 та Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. No 898, зі змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 року № 972.

Загальний обсяг навчального навантаження для здобувачів освіти 5-6 класів (адаптаційний цикл базової середньої освіти) та 7 класу (циклі базового предметного навчання) закладу загальної середньої освіти сформовано для закладу з навчанням українською мовою. Розподіл навчального навантаження здійснено між освітніми галузями за роками навчання. (додаток 2).

Додаткові години для вивчення курсів за вибором, розподілено з врахуванням особливостей організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти.

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей у навчальному плані закладу загальної середньої освіти не перевищує загальнорічної кількості навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи), визначеної базовим навчальним планом, з дотриманням вимог гранично допустимого річного навчального навантаження здобувачів освіти.

Вибіркові освітні галузі навчальних планів у закладі II ступеня.

Для формування в здобувачів освіти 5-го класу системних знань, умінь і навичок з історії рідного краю, особистісних рис національно свідомого громадянина рідної землі із стійкими демократичними цінностями, виховання в особистості рис патріота України, активного компетентного громадянина, людини з гуманістичними і демократичним цінностями запроваджено вивчення курсу за вибором «Історія рідного краю. Черкащина». (Протокол №2 від 25 травня 2016 року Вченої ради КНЗ «ЧОППОП ЧОР»).

Мета курсу за вибором «У колі літературних героїв» для здобувачів освіти 6 класу передбачає залучення їх до скарбниці літератури, формуванню творчого читача шляхом аналізу та інтерпретації літературних творів в

цифрову добу. (схвалено комісією Міністерства освіти і науки України протокол №7 від 07.09.2022 (дійсний до 01.07.2027 року).

Для формування в здобувачів освіти 5 та 6 класів гармонійно розвинутої особистості, розвитку емоційної сфери, мотивування здобувачів освіти до розширення мистецької ерудиції і проявів критичного мислення щодо мистецької інформації; здатності її оцінювати і протистояти негативним впливам, виховання громадянської позиції, національного самоусвідомлення, патріотичних почуттів через мистецтво запроваджено вивчення курсу за вибором «Малюнок» та «Живопис» (схвалено для використання в освітньому процесі: протокол №4 засідання експертної комісії з мистецтва від 29 серпня 2022 року).

Модельні навчальні програми

Модельна навчальна програма - документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання здобувачів освіти, зміст навчального предмета, інтегрованого курсу та види навчальної діяльності, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством.

Мовно-літературна галузь	
Українська мова	Модельна навчальна програма «Українська мова 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «Українська мова 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883)
Українська література	Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: <u>Заболотний</u> Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.) «Рекомендовано

	Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.12.2023 № 1466)
Іноземна мова	Модельна навчальна програма «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
Зарубіжна література	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2023 №1226).
Математична галузь	
Математика	Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Пихтар М.П., Рубльов Б.В., Семенов В.В., Якір М.С.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «Алгебра. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Істер О.С.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883)
	Модельна навчальна програма «Геометрія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Істер О.С.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883)
Природнича галузь	
Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Коршевніук Т.В.) «Рекомендовано Міністерством

	освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «Фізика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Кременський Б.Г., Гельфгат І.М., Божинова Ф.Я., Ненашев І.Ю., Кірюхіна О.О.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001)
Соціальна і здоров'язбережувальна галузь	
Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	Модельна навчальна програма «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Андрук Н.В., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 04.07.2023 №883)
Громадянська та історична галузь	
Вступ до історії України та громадянської освіти	Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти (автори: Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас. (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Щупак І.Я., Бурлака О.В., Майорський В.В., Мелешенко Т.В., Піскарьова І.О.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

	Модельна навчальна програма «Історія України. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Щупак І.Я., Бурлака О.В., Желіба О.В., Павловська-Кравчук В.А., Худобець О.А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001) Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Щупак І.Я., Посулько А.С., Бакка Т.В., Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Павловська-Кравчук В.А., Худобець О.А. та інші) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001)
Інформатична галузь	
Інформатика	Модельна навчальна програма. «Інформатика. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ривкінд Й. Я., Лисенко Т. І., Чернікова Л. А., Шакотько В. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма. «Інформатика. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ривкінд Й. Я., Лисенко Т. І., Чернікова Л. А., Шакотько В. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001)
Технологічна галузь	
Технології	Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В. та інші) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В. та інші) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001)
Мистецька галузь	
Інтегрований курс «Мистецтво»	Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної

	середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
	Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Гайдамака О.В, Лемешева Н.А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883)
Фізична культура	
Фізична культура	Модельна навчальна програма. «Фізична культура. 5-9 клас» для закладів загальної середньої освіти (автори Баженов Є.В., Бідний М.В., Ребрина А.А., Данільченко В.О., Коломоєць Г.А., Дутчак М.В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 22.08.2024 №1185)

Форми організації освітнього процесу

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

У рамках академічної свободи форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти та відображаються в освітній програмі закладу освіти. Вибір форм залежить від наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо), а також форм здобуття освіти.

За потреби заклад освіти може організувати здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією. Індивідуальна освітня траєкторія здобувача освіти реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладу освіти, зокрема тих, що забезпечують здобуття освіти за мережевою формою здобуття освіти.

Індивідуальна освітня траєкторія здобувача освіти реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії із здобувачем освіти та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Опис інструментарію оцінювання

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів,

інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента типового навчального плану. Педагогічна рада закладу загальної середньої освіти може прийняти рішення про оцінювання результатів навчання складників вибіркового освітнього компонента.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти має бути зорієнтованим на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені Державним стандартом.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання здобувачів освіти, визначеними Державним стандартом, та показниками їх вимірювання здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України.

Основними видами оцінювання результатів навчання здобувачів освіти є: поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання та державна підсумкова атестація.

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень, що видається здобувачеві освіти щороку. Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюють відповідно до вимог модельних навчальних програм із застосуванням таких основних форм та засобів: усної (шляхом індивідуального, групового та індивідуального опитування); письмової, у тому числі графічної (зокрема шляхом виконання діагностичних, самостійних і контрольних робіт, тестування, організації роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами); цифрової (шляхом тестування в електронному форматі); практичної (шляхом організації різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами).

У рамках академічної доброчесності педагогічні працівники ліцею здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

II СТУПЕНЯ

Освітня програма розроблена на основі типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405.

Загальний обсяг навчального навантаження для здобувачів освіти 8-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 5880 годин/навчальний рік:

- для 8-го класу – 1225 годин/навчальний рік,
- для 9-го класу – 1225 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах Хацьківського ліцею (додаток 3-4).

Навчальні плани дають цілісне уявлення про зміст і структуру другого рівня освіти, встановлюють погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначають гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти. Навчальні плани основної школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Варіативна складова навчального плану закладу освіти визначена закладом загальної середньої освіти самостійно, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти, рівень навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу і відображається в навчальних планах.

Варіативна складова навчальних планів у закладі II ступеня.

Мета курсу за вибором «Історія українського козацтва» для 8 класу має на меті формування в здобувачів освіти системних знань, умінь і навичок з історії розвитку і становлення українського козацтва, особистісних риси національно свідомого громадянина України із стійкими демократичними цінностями.

Мета курсу за вибором «Бібліотеки світу» для здобувачів освіти 8 класу передбачає широку презентацію бібліотек світу, прищеплення любові до книги, знайомство з найкращими книгозбірнями світу, їх особливостями, залучення здобувачів освіти до читання кращих творів літературно-мистецьких епої, популяризації читання книг. (лист Міністерства освіти і науки України протокол №14.1/12-Г-333 від 29.05.2015).

Для формування в здобувачів освіти 9 класу гармонійно розвинутої особистості, розвитку емоційної сфери, мотивування здобувачів освіти до розширення мистецької ерудиції і проявів критичного мислення щодо мистецької інформації; здатності її оцінювати і протистояти негативним впливам, виховання громадянської позиції, національного самоусвідомлення, патріотичних почуттів через мистецтво запроваджено вивчення курсу за вибором «Малюнок» (схвалено для використання в освітньому процесі: протокол №4 засідання експертної комісії з мистецтва від 29 серпня 2022 року).

Для опанування здобувачами освіти художньо-естетичними вміннями та навичками, формування комплексу художніх компетенцій, розуміння зв'язків мистецтва з природним, соціальним і культурним середовищем життєдіяльності людини, усвідомлення власної причетності до художніх традицій свого народу з одночасним розумінням особливостей інших національних картин світу запроваджено вивчення курсу за вибором «Живопис» у 8 класі. (схвалено для використання в освітньому процесі: протокол №4 засідання експертної комісії з мистецтва від 29 серпня 2022 року).

Курс за вибором «Практикум з правопису української мови» має на меті відновлення і поглиблення, закріплення і розширення правописних знань з основних розділів української мови, вироблення практичних умінь і навичок удосконалення власного й чужого усного та писемного мовлення; формування орфографічної та пунктуаційної грамотності, заохотити до самоосвіти та передбачає підготовку здобувачів освіти до здачі державної підсумкової атестації за курс базової школи.

З метою належної організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти створено клас із інклюзивним навчанням із денною формою здобуття освіти.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти 6-9 класів.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які реалізовує вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання є внеском у формування таких ключових компетентностей здобувачів освіти:

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною – у разі відмінності) мовами	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас. Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем.
2	Спілкування іноземними мовами	Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування. Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого

		оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов. Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
3	Математична компетентність	Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях. Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів. Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. Усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях. Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.

5	Інформаційноцифрова компетентність	Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв’язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв’язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів.
6	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв’язання життєвого завдання.

		Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).
8	Соціальна і громадянська компетентності	Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані. Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією. Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.

		Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.
10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.

Наскрізнi лiнii є засобом iнтеграцiї ключових i загальнопредметних компетентностей, окремих предметiв та предметних циклiв; їх необхідно враховувати при формуваннi шкiльного середовища. Наскрізнi лiнii є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню у здобувачiв освiти уявлень про суспiльство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лiніями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища (зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуваннi духовного, соціального i фізичного середовища навчання);
- окремі предмети (виходячи із наскрізних тем при вивченнi предмета проводяться відповідні трактовки, приклади i методи навчання, реалізується надпредметні, міжкласні та загальношкiльні проекти). Роль окремих предметiв в освiтньому процесі за наскрізними темами рiзна i залежить від цілей i змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу i роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
-----------------	------------------------

Екологічна безпека й сталий розвиток	Формування у здобувачів освіти соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.
Громадянська відповідальність	Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває здобувачів освіти готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок. Вивчення окремого предмета має викликати у здобувачів освіти якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.
Здоров'я і безпека	Завданням наскрізної лінії є становлення здобувача освіти як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище. Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «агаефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні

	викликати в здобувачів освіти чимало радісних емоцій.
Підприємливість і фінансова грамотність	Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння здобувачами освіти практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.

Форми організації освітнього процесу в 5-9 класах.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, квести, інтерактивні уроки (уроки - «суди», урок - дискусійна група, уроки з навчанням одних здобувачів освіти іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться практичні заняття та лабораторні роботи. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності здобувачів освіти в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності здобувачі освіти можуть застосувати на практичних заняттях та заняттях із практикуму. Практичне заняття – це така форма організації освітнього процесу, в якій здобувачам освіти надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментальнопрактичних робіт).

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує практичне заняття. Здобувачі освіти одержують конкретні завдання, про виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних

функцій освітнього процесу. На цих заняттях здобувачі освіти самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота здобувачів освіти у парах змінного складу) за умови, що окремі здобувачі освіти виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати здобувачам освіти практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором здобувачами освіти по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Здобувачі освіти можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відеоуроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення здобувачами освіти результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок здобувачів освіти, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти

1. Навчальні досягнення здобувачів освіти в закладі оцінюють відповідно до вимог законодавства.

- Закон України «Про повну загальну середню освіту» (стаття 17);
- Порядок переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 08.05.2019 № 621), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29.05.2019 за № 555/33526;

Інструкція з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06.2006 № 496.

2. Навчальні досягнення здобувачів освіти 5-7-х класів оцінюються відповідно до рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти 5-9 класів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898. (На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 року №1093).

Основні функції оцінювання:

- ✓ *формувальна* (забезпечує відстеження динаміки навчального поступу);
- ✓ *констатувальна* (забезпечує встановлення рівня досягнення результатів навчання);
- ✓ *діагностувальна* (надає інформацію про стан досягнення результатів навчання, наявність навчальних втрат, причини виникнення утруднень);
- ✓ *коригувальна* (надає змогу вчителю відповідним чином адаптувати освітній процес); *орієнтувальна* (надає змогу відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток);
- ✓ *мотиваційно-стимулювальна* (активізує внутрішні й зовнішні мотиви до навчання); *розвивальна* (мотивує до рефлексії та самовдосконалення);
- ✓ *прогностична* (ставить цілі навчання на майбутнє);
- ✓ *виховна* (сприяє вихованню в учнів свідомої дисципліни, наполегливості в роботі, працьовитості, почуття відповідальності, обов'язку).

3. Навчальні досягнення здобувачів освіти 8-11-х класів оцінюються відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів затверджених наказом міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 13.04.2011 № 323 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.05.2011 за № 566/19304, наказу Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» (зі змінами згідно з наказом МОН №1009 від 19.08.2016).

4. Основні види оцінювання здобувачів освіти — поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне), державна підсумкова атестація.

5. Поточний контроль здійснюють шляхом виконання різних видів завдань, передбачених навчальною програмою, зокрема для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти протягом семестру.

6. Окрім того, поточний контроль здійснюють під час практичних та лабораторних занять, а також за результатами перевірки контрольних, самостійних робіт, індивідуальних завдань.

7. Результати навчання здобувачів освіти на кожному рівні повної загальної середньої освіти оцінюють шляхом державної підсумкової атестації згідно із Порядком проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом МОН від 07.12.2018 № 1369.

8. Для відстеження результатів навчання здобувачів освіти в закладі проводиться:

- ♣ моніторинг навчальних досягнень здобувачів освіти — один раз на семестр;

- ♣ моніторинг наступності між ланками освіти за окремим планом — напочатку та наприкінці навчального року.

Результати моніторингу оприлюднюються на офіційному сайті закладу.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень здобувачів освіти: початковий, середній, достатній, високий.

I початковий рівень, коли в результаті вивчення навчального матеріалу здобувач освіти

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;

- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II середній рівень, коли здобувач освіти повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III достатній рівень, коли здобувач освіти самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV високий рівень, коли здобувач освіти здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, скласти план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер. Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові. Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи здобувачів освіти, а також за результатами перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти: усної (індивідуальне, групове, фронтальне

опитування), письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

При виставленні тематичної оцінки враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми. При цьому проведення окремої тематичної атестації при здійсненні відповідного оцінювання не передбачається. **Семестрове оцінювання** здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень здобувачів освіти з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо. **Річне оцінювання** здійснюється на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. **Річна оцінка** не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. При виставленні річної оцінки мають враховуватися: динаміка особистих навчальних досягнень здобувачів освіти з предмета протягом року; важливість тем, які вивчались у I та II семестрах, тривалість їх вивчення та складність змісту; рівень узагальнення й умінь застосовувати набуті протягом навчального року знання тощо. Наголошуємо, що відповідно до чинних нормативних актів і семестрова, і річна оцінки можуть підлягати коригуванню. Коригування семестрової оцінки проводиться згідно з пунктом 3.2. Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06.2006 № 496. Коригування річної оцінки проводиться згідно з пунктами 9-10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 14.07 2015 № 762 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 08 травня 2019 року № 621), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29 травня 2019 р. за № 555/33526, річне оцінювання може коригуватись.

РОЗДІЛ V

ІІІ СТУПІНЬ НАВЧАННЯ

Освітня програма розроблена на основі типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти ІІІ ступеня затвердженої наказом МОН «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти ІІІ ступеня» від 24.04.2018 № 408 (у редакції наказу МОН від 28.11.2019 № 1493).

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти складає 2450 годин/навчальний рік:

для 10-го класу – 1225 годин/навчальний рік;

для 11-го класу – 1225 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані Хацьківського ліцею (додаток 5). Навчальний план для 10-го та 11-го класів Хацьківського ліцею розроблено відповідно до Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392.

До базових предметів в 10-11 класах належать: "Українська мова", "Українська література", "Зарубіжна література", "Іноземна мова", "Історія України", "Всесвітня історія", "Громадянська освіта", "Математика", "Фізика і

астрономія", "Біологія і екологія", "Хімія", "Географія", "Фізична культура", "Захист України".

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами. В 10-11 класах це «Інформатика» та «Трудове навчання», що вивчаються на рівні стандарту. Обидва предмети здобувачі освіти будуть вивчати одночасно в 10 і 11 класах (відповідно години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети поділено між двома обраними предметами).

Профільність є ефективним засобом диференціації навчання у старшій школі, вона має на меті забезпечити більш глибоку підготовку старшокласників у тій галузі знань і діяльності, до яких у них сформувались стійкі інтереси і здібності.

Частину навчальних годин в 10-11 класах призначено для забезпечення профільного спрямування навчання в старшій школі. А саме в 10-му та 11-му класах – 5 годин для профільного навчання біології та екології.

Вивчення базового предмета "Фізика і астрономія" буде здійснюватися як два окремі предмети - "Фізика" (за програмою авторського колективу під керівництвом Локтева В.М.), "Астрономія" (за програмою авторського колективу під керівництвом Яцківа Я.Я.). Розподіл годин між предметами фізики і астрономії здійснюється відповідно до навчальних програм.

В 10 класі вивчається фізика, в 11 класі фізика та астрономія.

Практичні заняття з курсу "Захист України" будуть проводитись наприкінці навчального року.

З метою завершення вивчення другої іноземної мови (німецької) в старшій школі в 10 та 11 класах – по 2 години варіативної складової навчального плану буде використано для вивчення другої іноземної мови (німецької).

Додаткова година на вивчення предметів інваріантної складової передбачена в 11 класі на вивчення математики.

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями: мови і літератури; суспільствознавство; мистецтво; математика; природознавство; технології; здоров'я і фізична культура. Зміст кожної освітньої галузі структурується та реалізується за навчальними предметами. Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах, затверджених Міністерством освіти і науки України. Тексти навчальних програм розміщено на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.

В рамках навчальних програм подано: очікувані результати навчання (знаннявий, діяльнісний, ціннісний компоненти); пропонований зміст предмета; реалізації в змісті предмета наскрізних змістових ліній; внесок предмета у формування ключових компетентностей (компетентнісний потенціал предмета).

Освітня програма забезпечує досягнення здобувачами освіти результатів навчання, визначених Державним стандартом, і ключових компетенцій, визначених Законом України "Про освіту".

**Перелік навчальних програм
для здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти**

III ступеня

№ з/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення	
Освітня галузь "Мови і літератури"			
1	Українська мова	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
2	Українська література	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
3	Зарубіжна література	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
4	Іноземні мови	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь «Суспільствознавство»			
5	Істрія України	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
6	Всесвітня історія	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
7	Громадянська освіта (інтегрований курс)	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ

			МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь "Математика"			
8	Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь "Природознавство"			
9	Біологія і екологія	Профільний рівень	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
10	Географія	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
11	Фізика (авторський колектив під керівництвом Локтева В.М.)	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
12	Астрономія(авторський колектив під керівництвом Яцківа Я.Я.)	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
13	Хімія	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь "Технології"			
14	Інформатика	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
15	Трудове навчання	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ

			МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь "Здоров'я і фізична культура"			
16	Фізична культура	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
17	Захист України	Рівень стандарту	"Затверджено Міністерством освіти і науки України" наказ МОН від 23.10.2017 № 1407

Форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісний підхід, який передбачає постійне включення здобувачів освіти до різних видів навчально-пізнавальної діяльності, а також практична спрямованість процесу навчання. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків і наскрізних змістових ліній. Навчання за наскрізними змістовими лініями реалізується насамперед через: організацію освітнього середовища; окремі предмети, роль яких при навчанні за наскрізними лініями різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною змістовою лінією; предмети за вибором; роботу в проектах; позаурочну навчальну роботу і роботу гуртків.

Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожного предмета, досяжні, якщо використовувати діяльнісний підхід, проблемне навчання, проектні технології, ситуаційні вправи, інтерактивні форми, роботу в парах/групах змінного складу тощо.

Формами організації освітнього процесу є різні типи уроків, практичні заняття, семінари, конференції, заліки, співбесіди, проекти (дослідницькі, інформаційні, мистецькі), сюжетно-рольові ігри, екскурсії, віртуальні подорожі тощо.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства

освіти і науки, молоді та спорту України від 13 квітня 2011 р. № 329 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України від 11 травня 2011 р. за № 566/19304), та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21 серпня 2013 р. № 1222.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень здобувачів освіти: початковий, середній, достатній, високий.

I початковий рівень, коли в результаті вивчення навчального матеріалу здобувач освіти

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;
- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II середній рівень, коли здобувач освіти повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III достатній рівень, коли здобувач освіти самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV високий рівень, коли здобувач освіти здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер. Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові. Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи здобувачів освіти, а також за результатами перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти: усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування), письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

При виставленні тематичної оцінки враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми. При цьому проведення окремої тематичної атестації при здійсненні відповідного оцінювання не передбачається. **Семестрове оцінювання** здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень здобувачів освіти з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо. Річне оцінювання здійснюється на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. **Річна оцінка** не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. При виставленні річної оцінки мають враховуватися: динаміка особистих навчальних досягнень здобувача освіти з предмета протягом року; важливість тем, які вивчались у I та II семестрах, тривалість їх вивчення та складність змісту; рівень узагальнення й

уміння застосовувати набуті протягом навчального року знання тощо. Наголошуємо, що відповідно до чинних нормативних актів і семестрова, і річна оцінки можуть підлягати коригуванню. Коригування семестрової оцінки проводиться згідно з пунктом 3.2. Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06.2006 № 496. Коригування річної оцінки проводиться згідно з пунктами 9-10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 14.07 2015 № 762 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 08 травня 2019 року № 621), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29 травня 2019 р. за № 555/33526, річне оцінювання може коригуватись.

РОЗДІЛ VI ОСВІТНІ ГАЛУЗІ.

Загальний обсяг навчального навантаження та його розподіл між освітніми галузями за роками навчання

Перелік освітніх галузей. Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури;
Суспільствознавство;
Мистецтво;
Математика;
Природознавство;
Технології;
Здоров'я і фізична культура.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Детальний розподіл навчального навантаження між освітніми галузями за роками навчання подано в таблиці:

I ступінь	II ступінь	III ступінь
-----------	------------	-------------

Клас	Годин	Клас	Годин (в класах з вивченням однієї іноземної мови)	Годин (в класах з вивченням двох іноземних мов)	Клас	Годин
1	805	5	1085	-	10	1225
2	875	6	1103	-	11	1225
3	910	7	1120	-	-	-
4	910	8	1172	-	-	-
-	-	9	-	1225	-	-
Всього годин	3500	Всього годин	4480	1225	Всього годин	2450

Зміст Державного стандарту для школи II та III ступенів реалізується в навчальному закладі через такі освітні галузі, як “Мови і літератури”, “Суспільствознавство”, “Мистецтво”, “Математика”, “Природознавство”, “Технології”, “Здоров’я і фізична культура”. Він послідовно взаємозв’язаний із змістом відповідних освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної освіти. Зміст освітніх галузей, їх складові, відповідають завданням основної і старшої школи у їх послідовному взаємозв’язку. Зміст кожної освітньої галузі структурується та реалізується за навчальними предметами і курсами, програмами, які затверджені Міністерство освіти і науки України.

Обсяг навчального навантаження на рік з предметів освітньої галузі «Мови і літератури» в 5-11 класах.

Предмети	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас
Базовий рівень						Рівень стандарт	
Українська мова	140	140	105	70	70	70	70
Українська література	70	70	70	70	70	70	70
Зарубіжна література	52	52	52	70	70	35	35
Англійська мова	123	123	123	105	105	70	70
Німецька мова	-	-	-	-	-	70	70

Обсяг навчального навантаження на рік з предметів освітньої галузі «Суспільствознавство» в 5-11 класах.

Предмети	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас
----------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------

Базовий рівень						Рівень стандарт	
Історія України	35	-	35	52	52	52	52
Всесвітня історія	-	-	35	35	35	35	35
Інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України»	-	88	--	-	-	-	-
Основи правознавства	-	-	-	-	35	-	-
Громадянська освіта	-	-	-	-	-	70	-

Обсяг навчального навантаження на рік з предметів освітньої галузі «Математика» в 5-11 класах.

Предмети	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас
Базовий рівень						Рівень стандарт	
Математика	175	175	-		-	105	140
Алгебра (Алгебра і початки аналізу)	-	-	105	70	70	-	-
Геометрія	--	-	70	70	70	-	-

Обсяг навчального навантаження на рік з предметів освітньої галузі «Мистецтво» в 5-11 класах.

Предмети	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас
Базовий рівень						Рівень стандарт	
Мистецтво	70	70	70	35	35	-	-

Обсяг навчального навантаження на рік з предметів освітньої галузі «Природознавство» в 5-11 класах.

Предмети	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас	10 клас	11 клас
Базовий рівень						Рівень стандарт		Профільний рівень	

Пізнаємо природу	52	70	-	-	-	-	-	-	-
Біологія	-	-	88	70	70	-	-	-	-
Біологія і екологія	-	-	-	-	-	-	-	175	175
Географія	-	35	70	70	52	52	35	-	-
Фізика	-	-	70	70	105	105	105	-	-
Астрономія	-	-	-	-	-	-	35	-	-
Хімія	-	-	52	70	70	52	70	-	-

Обсяг навчального навантаження на рік з предметів освітньої галузі «Технології» в 5-11 класах (без врахування поділу класів на групи).

Предмети	5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас
Базовий рівень						Рівень стандарт	
Інформатика	52	52	70	70	70	35	70
Трудове навчання	-	-	-	35	35	-	-
Технології	70	70	35	-	-	70	35

Освітні галузі: «Здоров'я і фізична культура» в основній та старшій школі реалізується навчальними предметами:

«Фізична культура» (105 годин на рік у всіх класах);

Інтегрований курс «Здоров'я безпека та добробут» 5-6 класи (по 70 годин на рік), 7 клас – 52 год в рік.

«Основи здоров'я» у 8-9 класах (по 35 годин на рік);

«Захист України» 10-11 класи (по 52 години на рік без поділу).

Варіативна складова

№ з/п	Назва курсу за вибором	Кількість год. на тиждень	Кількість год. на рік	Клас
1	Історія рідного краю. Черкащина	1	35	5
2	Бібліотеки світу	1	35	8
3	У колі літературних героїв	1	35	6
4	Малюнок	1	70	6,9
5	Живопис	1	70	5,8
6	Практикум з правопису української мови	1	35	9
7	Історія українського козацтва	1	35	8
Всього годин		9	315	

РОЗДІЛ VII

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІЗ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 19 та стаття 20) держава створює умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

Згідно з розпорядчими документами Міністерства освіти і науки України, відділу освіти, культури, молоді, спорту та охорони здоров'я Степанківської сільської ради навчальний заклад забезпечує умови для навчання, розвитку, адаптації в соціумі дітей з особливими освітніми потребами. З цією метою робота з даною категорією дітей спрямована на:

- виявлення та надання консультаційно–діагностичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами;

- організацію методичної роботи з педагогами, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами;
- організацію просвітницької роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами;
- допомогу дітям і батькам у захисті їх прав та інтересів.

Навчальний заклад надає рівні можливості для отримання освітніх послуг здобувачами освіти відповідно до наявних умов. В закладі освіти для осіб з особливими освітніми потребами впроваджено інклюзивне навчання в 2 та 8 класах відповідно до постанови КМУ від 15 вересня №957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». Індивідуальний навчальний план дітей з особливими освітніми потребами розроблено в 8 класі: відповідно до типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом МОН України від № 627 від 12.06.2018 (для дітей з інтелектуальними порушеннями) (таблиця 6) та висновку Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» про повторну комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Існуюча в Україні система освіти здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку повинна забезпечити отримання загальної середньої освіти у відповідності до Закону України «Про освіту». Оцінювання має ґрунтуватися на методологічній переорієнтації освітнього процесу на розвиток особистості кожного здобувача освіти, гуманного ставлення до нього, на позитивному підході до найменших навчальних успіхів, постійній підтримці прагнень до самостійності, саморозвитку, всебічної допомоги з боку педагогів, батьків для досягнення можливих найвищих результатів навчання. Тому оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку повинно враховувати їх психофізичного особливості та пізнавальні можливості. Дотримання цих вимог у процесі навчання та відповідне оцінювання рівня навчальних досягнень допоможе кожній дитині з порушеннями інтелектуального розвитку здобути базову середню освіту, набути тих основних компетентностей, які необхідні для сучасного життя.

До ключових компетентностей, які повинні сформуватися в здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку, відносяться такі:

- володіння державною мовою; що передбачає елементарні уміння та навички (в межах мовленнєвих можливостей) усно і письмово висловлювати свої думки, усвідомлення ролі мови для спілкування та культурного самовираження;
- можливість спілкуватися рідною мовою (в межах пізнавальних можливостей), що передбачає використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади;

- математична компетентність, що передбачає застосування (в межах пізнавальних можливостей) математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

- компетентності у галузі природничих наук, що передбачають формування пізнавального досвіду, прагнення самотійно чи в групі спостерігати та досліджувати, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

- соціально-трудова компетентність, що передбачає формування трудових умінь та навичок, що забезпечують подальшу здатність до успішного опанування основ професійно-трудової діяльності, набуття навичок практичної життєдіяльності;

- екологічна компетентність, що передбачає сформованість уявлень щодо екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання та збереження природних ресурсів;

- інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування елементарними основами цифрової грамотності для розвитку і спілкування, можливість безпечного використання інформаційно-комунікаційних засобів у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

- навчання впродовж життя, що передбачає опанування життєво необхідними базовими вміннями і навичками, що сприятимуть подальшій соціальної адаптації та інтеграції в суспільство;

- громадянські та соціальні компетентності, що передбачають уміння діяти (в межах своїх можливостей) в життєвих ситуаціях, ідентифікувати себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

- культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості, формування навичок культури поведінки в соціумі;

- основи фінансової грамотності, що передбачає формування уявлень про грошові одиниці, необхідні для здійснення та організації побутової життєдіяльності, залучення до сфери соціально-побутової та елементарної економічної діяльності.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: спілкуватися, взаємодіяти та співпрацювати з дорослим та однолітками, сприймати інструкції та навчальні завдання, керувати емоціями, регулювати власну поведінку.

Життєва компетентність є інтегрованим результатом освітнього процесу здобувачів освіти із порушеннями інтелектуального розвитку та проведеної з ними корекційно-розвиткової роботи.

Особливостями компетентнісного підходу до змісту освіти здобувачів освіти з різним ступенем порушення інтелектуального розвитку полягають у

максимальному урахуванню можливостей їхнього психофізичного розвитку та особливостей опанування ними навчальним матеріалом. Враховано діапазон порушень розвитку пізнавальної діяльності, що в свою чергу, обумовлює рівень засвоєння навчального матеріалу та особливості сформованості життєвих компетентностей.

Навчальні досягнення оцінюються за сукупністю критеріїв, саме тому особливої уваги заслуговує диференціація та характеристика рівнів навчальних досягнень здобувачів освіти зазначеної категорії, які представлено як інструментарій моніторингу, підтримки і заохочення позитивних змін у знаннях, уміннях, мотиваціях і реальних досягненнях учнів з інтелектуальними порушеннями.

Об'єктами контролю у процесі навчання є: знання, уміння та навички визначені навчальними програмами; навчально-пізнавальні знання та вміння; власне діяльність; емоційно-ціннісні риси особистості, значущі для життєдіяльності в суспільстві.

Основними функціями представлених критеріїв є: *мотиваційна, діагностико-коригуюча, контролююча, навчальна, розвивитково-виховна, соціальна.*

Здійснення оцінювання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку в процесі навчання визначається такими дидактичними принципами:

а) систематичності та послідовності, зумовлених необхідністю здійснювати оцінювання та моніторинг впродовж усіх етапів навчання;

б) всебічності, який передбачає визначення в учнів результативності корекції навчально-пізнавальної діяльності та власне діяльності, рівня очікуваних результатів навчання (опанування знаннями, уміннями та навичками відповідно до навчальних цілей);

в) диференційованості та індивідуалізації, що зумовлені поліморфністю проявів порушень навчально-пізнавальної діяльності учнів із порушеннями інтелектуального розвитку.

Науково-практичне значення розроблених Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку полягає у визначенні психолого-педагогічних, методичних підходів до оцінювання набутих предметних компетентностей, зокрема, мовленнєвої, комунікативної, природознавчої, математичної, музичної, образотворчої, здоров'язбережувальної, предметно-практичної та соціально-побутової, необхідних для формування особистості школяра.

При розробленні Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів важливими позиціями є:

- урахування нових освітніх тенденцій в закладах освіти відповідно нового Закону «Про освіту», Концепції «Нова українська школа»;
- урахування особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів у процесі вивчення досягнень учнів;

- використання критеріїв оцінювання як підґрунтя моніторингу динаміки розвитку навчальної діяльності здобувачів освіти;
- урахування критеріїв оцінювання для виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень на основі опанування змісту навчальних програм за предметами.

Стосовно дітей з інтелектуальними порушеннями помірного ступеня, об'єктом оцінювання їхніх навчальних досягнень є позитивна динаміка особистісного розвитку кожного здобувача освіти по відношенню до його попередніх індивідуальних досягнень та рівня сформованості адаптаційних умінь. Результатом навчальних досягнень школярів даної категорії можна вважати їхнє просування за предметно-орієнтованим напрямом та сформованістю життєвої компетентності у відповідності до визначеного індивідуального освітнього маршруту. Провідну роль відіграють не лише освітні галузі, а й предмети, що сприяють формуванню та розвитку життєво необхідних умінь та навичок.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями помірного ступеня здійснюється за допомогою різних методів, вибір яких зумовлюється особливостями змісту навчального матеріалу, індивідуальними особливостями розвитку здобувачів освіти зазначеної категорії. При цьому додатковим засобом для оцінювання можуть бути технічні засоби навчання, засоби допоміжної та альтернативної комунікації.

Одним із засобів визначення стану психофізичного розвитку дитини є заповнення індивідуальної програми розвитку, що складається з діагностики емоційно-вольової, фізичної, когнітивної, мовленнєвої, соціальної сфери та відповідного визначення напрямів корекційно-розвиткової роботи, психолого-педагогічного супроводу шляхом особистісно зорієнтованого та компетентнісного навчання з урахуванням особливостей пізнавальної діяльності дитини.

Використання Критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку в практиці роботи закладів освіти сприятиме корекційному спрямуванню навчального процесу, зосередженню педагогічної уваги на розвитку особистості здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями; формуванню у них відповідних життєвих компетентностей, зокрема, професійно-трудової адаптації.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку легкого ступеня 5-10 класів здійснюється бально з усіх предметів інваріантної складової: «Українська мова», «Українська література», «Математика», «Природознавство», «Я у світі», «Географія», «Історія України», «Інформатика», «Фізика і хімія у побуті», «Основи здоров'я», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Фізична культура», «Трудове навчання».

Навчальні досягнення здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня оцінюються вербально. При

вербальному оцінюванні використовуються як усні, так і письмові оцінні судження, які характеризують процес навчання і відображають кількісний і якісний його результати: ступінь засвоєння елементарних знань і вмінь з навчальних предметів та характеристику особистісного розвитку здобувачів освіти. Характеристика особистісного розвитку здобувача освіти відображає рівень самостійності, комунікативності, уміння працювати в групі, ставлення до навчальної праці, рівень прикладених зусиль, сформованість навчально-пізнавальних інтересів, ціннісних орієнтирів та загальнонавчальних умінь, тощо та здійснюється вербально під час поточного контролю.

Об'єктами контролю у процесі навчання є складники предметних та життєвої компетентностей: знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними; вміння та навички застосовувати засвоєні знання; досвід діяльності; ціннісні ставлення.

Основними **функціями контролю** навчальних досягнень здобувачів освіти є: *мотиваційна, діагностико-коригуюча, контролююча, навчальна, розвитково-виховна, соціальна*:

Мотиваційна, що визначає таку організацію оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, коли його проведення стимулює бажання поліпшити свої результати, розвиває відповідальність, формує позитивні мотиви навчання;

1. *Діагностико-коригуюча*, що передбачає з'ясування сильних сторін навчально-пізнавальної діяльності, а також причин труднощів, які виникають в здобувачів освіти під час навчання, виявлення прогалин в знаннях і вміннях та внесення коректив, спрямованих на усунення цих прогалин;

2. *Контролююча*, що передбачає визначення рівня досягнень окремого здобувача освіти (класу, групи), виявлення рівня готовності до засвоєння нового матеріалу, що дає змогу вчителю відповідно планувати й викладати навчальний матеріал;

3. *Навчальна*, що зумовлює таку організацію оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, коли його проведення сприяє повторенню, уточненню, систематизації, застосуванню знань, навичок і вмінь;

4. *Розвитково-виховна*, що полягає у формуванні вміння зосереджено й цілеспрямовано працювати, застосовувати прийоми контролю й самоконтролю, сприяє розвитку відповідальності, працелюбності, активності, самостійності, акуратності та інших якостей особистості;

5. *Соціальна функція*, що передбачає об'єктивне оцінювання досягнень здобувачів освіти, а не їх недоліків. Рівнева градація враховує індивідуальні психофізичні особливості, можливості кожного здобувача освіти, водночас зміцнюючи його статус в освітньому середовищі, соціумі.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку за основними рівнями в руслі реформування загальної середньої освіти передбачає:

- оцінювання у межах навчального матеріалу, визначеного навчальними програмами для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку;
- оцінювання стану засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу відповідно до пізнавальних можливостей, зумовлених особливостями їх психічного та фізичного розвитку;
- оцінювання відповідних розвитку здобувачів освіти якісних характеристик навчальних досягнень, необхідних для формування їхньої життєвої компетентності;
- оцінювання на позитивному принципі, тобто врахування рівня досягнень здобувача освіти, а не його невдач.

Об'єктами оцінювання здобувачів освіти у процесі вивчення основних навчальних предметів є передусім структурні компоненти його навчальної діяльності, а саме: змістовий, операційно-організаційний, емоційно-мотиваційний.

1. Зміст навчання (змістовий компонент) – знання про об'єкт вивчення (уявлення, поняття, явище тощо, в т. ч. про правила, засоби перетворення об'єкта, про вимоги до результату; про складові та послідовність виконання завдання як одиниці навчальної діяльності і т. д.). Змістовий компонент конкретизується відповідно до змісту навчання кожного навчального предмета.

При оцінюванні підлягають аналізу такі *характеристики знань*:

- повнота (від фрагментарного відтворення навчального матеріалу до відтворення матеріалу у повному обсязі);
- правильність (від не завжди точного до правильного відтворення навчального матеріалу);
- усвідомленість (від розуміння в основному, переказу до вміння пояснити, виокремити головне та другорядне);
- застосування знань: адекватність; самостійність в умовах різної міри новизни (за зразком, аналогічні, відносно нові); надання допомоги.

2. Практичні навички та вміння (операційно-організаційний компонент) – дії, способи дій (вміння, навички), діяльність:

- 1) предметні (відповідно до змісту основних навчальних предметів у спеціальних закладах освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку);
- 2) розумові (порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати тощо) та загальнонавчальні (аналізувати, планувати, організовувати, контролювати процес і результати виконання завдання, діяльності в цілому; вміння користуватися підручником та іншими доступними джерелами інформації).

При оцінці підлягають аналізу такі *характеристики*:

виконання дій:

а) правильність;

виконання завдань:

а) розуміння завдання;

б) новизна умов завдання (за зразком, аналогічне, відносно нове);

в) самостійність виконання (контроль, допомога: *практична* – спільне виконання дії з вчителем, показ дії; *вербальна* – повторний інструктаж, аналіз, пояснення завдання, запитання, підказка, вказівка; *загальна* – стимулювання, підтримка, схвалення, активізація уваги);

г) усвідомленість способу виконання завдання (від переказу до пояснення);

д) якість виконаної роботи;

є) цілеспрямованість, поетапність виконання та ін.

3. Ставлення до навчання (емоційно-мотиваційний компонент).

При оцінці підлягають аналізу такі його *характеристики*:

а) характер і сила (байдуже, недостатньо виразне позитивне, зацікавлене, виразне позитивне),

б) дієвість (від споглядального (пасивного) до дієвого),

в) сталість (від епізодичного до сталого).

В основному ці характеристики змістового, операційно-організаційного та емоційно-мотиваційного компонентів навчання здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку покладено в основу визначення **рівнів навчальних досягнень** (I - початковий, II – середній, III – достатній) та **критеріїв оцінювання навчальних досягнень**, відповідних їм диференційних балів з кожного навчального предмета.

Для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня розроблено диференційовані рівні навчальних досягнень (I – початковий, II – середній, III – достатній), які характеризують особливості життєвої компетентності та обумовлюють їхню соціалізацію.

Загальна характеристика рівнів навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку легкого ступеня

I рівень – початковий.

Здобувач освіти з допомогою вчителя фрагментарно, неточно відтворює окремі елементи, ознаки об'єкта вивчення; з допомогою вчителя виконує окремі дії, елементарні завдання. Ставлення до навчання байдуже. Потребує контролю, допомоги та стимулювання з боку вчителя.

II рівень – середній.

Здобувач освіти в основному здатний відтворити більшу частину навчального матеріалу, але допускає окремі неточності. Матеріал розуміє, може виокремити головне і другорядне, частково чи за допомогою вчителя пояснити. Виконує дії та завдання в аналогічних умовах (під керівництвом

вчителя). Достатньо стале зацікавлене ставлення до навчання. В окремих випадках потребує контролю та допомоги з боку вчителя.

III рівень – достатній.

Здобувач освіти відтворює матеріал, визначений навчальною програмою. Матеріал розуміє, може виокремити головне і другорядне, пояснити. Застосовує знання, вміння й навички в аналогічних та відносно нових умовах. Здатний самостійно і правильно виконувати дії, аналогічні та відносно нові завдання. Здатний пояснити використаний спосіб виконання завдання та застосувати для розв'язання іншого. Стале, виразно-позитивне ставлення до навчання.

Перелік комплектів навчальних програм для здобувачів базової середньої освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами

№ з/п	Назва комплексу
1	Комплект навчальних програм для дітей з інтелектуальними порушеннями для 8 класу (українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія, основи правознавства, математика, природознавство, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура).

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи

Зміст корекційно-розвиткової роботи визначається з урахуванням особливостей розвитку дитини з особливими освітніми потребами, мети, завдань та напрямів такої роботи.

Корекційно-розвиткова робота спрямована на:

- розвиток зорового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дитини з особливими потребами, формування в неї навичок просторового, соціально-побутового орієнтування;
- розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дитини шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;
- формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дитини з особливими освітніми потребами до навчання у загальноосвітній школі;
- створення умов інтеграції дитини з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

Перелік програм з корекційно-розвиткової роботи для здобувачів базової середньої освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами

№з/п	Назва корекційно-розвиткової програми
Для дитини із інтелектуальними порушеннями, 8 клас	
1	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для учнів 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з помірними інтелектуальними порушеннями (автор Хайдарова О.С.)
2	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» (варіативний модуль «Подорож у життя») для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (автор Міненко А.В., Грикун А.С.)

Для дитини з соціоадаптаційними/ соціокультурними труднощами легкого прояву, 2 клас	
1	Програма з корекційно-розвивальної роботи з дітьми молодшого шкільного віку із гіперактивним розладом і дефіцитом уваги «ГІД»

Корекційно – розвивальні програми для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами використовуються педагогічними працівниками, які мають освіту за дипломом практичного психолога, відповідно до нозології та індивідуальних потреб дітей.